„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приопсоване“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 40. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 15. МАРТА 1898. ГОДИНА XXXIII.

Срби и Хрвати.

Свака болест има своје нарочите ознаке, које је разликују од осталих, а то важи и за политичке болести нашега друштва. Ознака „мегаломаније“, патње од претеране жудње за величином, броји се у најневгодније болести, а нарочито онда, кад она зарази малене народиће, који имају још и ту неприлику да су под туђим туторством и без икакових права на политичко самоопределење, као што је то са нашом браћом Хрватима. И та болест, која се још 1850. г. почела нагло ширити и у књижевности, изребрила се данас на сав мах у далматинскоме сабору а у другој адреси, коју је Бијанкини са својим друговима поднео на супрот адресе саборске већине.

У овој адреси жели се од круне, да Далмацију, Босну и Херцеговину и остале покрајине које Хрвати, на основу државнога историјскога права својакају, присаједини Хрватској краљевини. А то је свакако изазвало отпор од Срба и Талијана, који су тврдили да је адреса само акт учтивоста па се по томе не могу уносити у њу и жеље непосредно круни, кад је у једној уставно-парламентарној земљи специјалним законима и пословником тачно означено на који се начин и преко кога могу износити жеље и т. д.

А ова саборска препирка одјекнула је и у журналистици, која нам је и овога пута очито показала, да поред свега братимљења Срба и Хрвата и поред свега покушавања да се до праве слоге дође, наш међусобни спор није ни за длаку одмакао од 1850 год. када су Хрвати изнели своју мисију и пред саму Јевропу да са својим „историјским“ правом задобију благоволење ондашње Француске. Једном речи, целокупна хрватска штампа уверила нас је и овом приликом, да она не иде даље од општих фраза о слови, које у практичној примени немају никакве вредности.

А баш то и јесте највиднији факт, да између Хрвата и Срба ипак постоје разлике, велике разлике, које нам не допуштају никакав стварнији споразум у погледу остварења братске слоге. Па ко је томе крив? Срби или Хрвати? Нема сумње једни или други! Или су криви Срби што се тако тврдоглаво одупиру „историјскоме праву“ Хрвата, или Хрвати, који тим правом хоће још и данас да нам докажу, како су те покрајине Хрватске и како у њима још и сада живе „згољни“ Хрвати.

Са наше стране, не би било ни мало потребно да још и сада доказујемо о лажноме положају, на коме се Хрвати са њиховим државним или историјским правом налазе, и ми би могли мирно без икакове бојазни пустити ствар самој себи, да нам није баш на уму оно братство и слога, коју би сви желели да утврдимо између ова два братска народа, међу којима на жалост владају и деле их две историје, две културе и две сасвим противничке политичке мисије.

Једном смо већ рекли да је у овоме неспоразуму кривица или до Срба или до Хрвата. — Да видимо.

Један једини и најважнији доказ, да означене покрајине са њиховим народом припадају хрватском а не српском племену јесте државно или „историјско“ право, на које се Хрвати увек па и овом приликом позваше.

А шта је у самој ствари „историјско“ право ако оно не стоји у складу и са народносним правом једнога народа? Шта је друго него насиље или у најблажу руку несмислица, која словенска племена само заводи са правога пута у лавиринте средњевековна времена.

„Историјско“ право може имати значаја само онда, кад се не дели од народнога права. Јесте, ми не поричемо да су Хрвати владали дотичним крајевима онако исто, као што су тим крајевима и Срби владали, те ако само такав факт оснештава историјско право, онда осим Срба и Хрвата могу на ове крајеве полагати права и многи други народи који су тако исто и пре нашег доселења и после владали овим земљама. Али то средње вековно начело без сумње неће ни Хрвати протежирати. А кад је тако онда не излази друго него да Хрвати то „историјско“ право полажу на основу тога, што су у тим земљама били настањени они и што су најсјајније странице хрватске повести, између X. и XI. века догађале се баш на томе земљишту.

Ево ми и то признајемо, у колико то обележавају историјски документи, да су Хрвати живели у једном великом делу оних граница што их хрватско „историјско“ право обележава, али сад настаје питање, је ли то довољно што су Хрвати некада живели тамо а сада не живе? Ако је то довољно, онда зашто Срби и Хрвати не би имали тако исто „историјскога“ права на земље између Амур-дарја и Сир-дарја, или како их туркменска племена називају, Сербез дарија? Та то је бар наша првобитна колевка, у колико се она по историјским податцима може наслућивати! Међутим, такво би тражење било више него ли смешно. У тим земљама живе данас са свим други народи, те су земље Срби и Хрвати напустили другима, или ако је што од њихових племена и остало тамо, они су се претопили у друге, а већ с тиме престало је и „историјско“ право наших племена. „Историјско“ право дакле нема никаквога значаја ако у дотичним земљама не живи и истоветан народ, који се са таковим правом изједначује. А да ли данас Хрвати живе у дотичним земљама о томе нам најбоље сведочи језик народа, његови обичаји, његове историјске успомене, са којима он у прошлости живи, и најзад, његови умотвори.

Држимо да нам ово ни Хрвати неће порећи те зато ћемо одмах започети са оним, што долази на прво место, а то је језик народа.

Сами хрватски научењаци и патријоте, кад су почеле будити хрватску свест, усвојили су у књижевности српски језик. Они сами рекоше, да тај језик није хрватски већ српски, али зато што је он од правог хрватског језика звучнији, обрађенији и способнији за културни развитак, што је језик братскога племена и што су на њему обрађени и испевани најлепши умотвори народни, па најзад, што су ова два племена толико сродна, то усвајају српски језик као књижеван хрватски. А тим самим признало се, да народ, који је и дотле говорио тим језиком јесте српски народ; јер да су они садање Далматинце, Херцеговце, Босанце и остале покрајине тога језика сматрали за Хрвате, шта би им онда сметало, да то одмах код усвајања књижевна језика и не огласе? По језику, дакле, те се покрајине врло разликују од оних, где у истини живе прави Хрвати, чији се језик својом чакавштином разликује од српскога тронаречија.

После језика долази одмах традиција и историјска успомена дотичнога народа.

Свима је нама позната она пословица: ближа кошуља него хаљина, па потоме познато нам је и то, да ни један народ у својим умотворинама и историјским успоменама није запостављао своју историју, своје идејале за рачун туђе па ма та била и братњева. Међутим, и Срби и Хрвати живели су од 950 г. па све до данас са свим подвојено са оделитим историјама и противним идејалима. Оба народа, дакле, могла су певати само оне идејале, који искључиво њиховој историји припадају, а никако идејале свога раздвојеног братског племена. Међутим, како ће мо објаснити, да сав тај народ кога Хрвати свајакају нема ни појма о историјским и нацијоналним идејалима хрватскога племена док на против, свака прича, свака песма, свака успомена, бави се око идеја и идејала, који су искључиво обележје српске прошлости? Дубровчанин Гундулић, у класичноме „Осману,“ где се дотиче мал те не свију Словена пева српске идејале, српске јунаке, а о хрватскима ни спомена. Ако су Далматинци у истини Хрвати, онда како да разумемо тај поступак високообразованог Далматинца, да предпостави хаљину кошуљи, да за љубав српских јунака заборави на своје рођене, „згољне“ Хрвате?

Као и свака тако и хрватска историја имаде много сјајних имена којима би песничка одора пристајала тако исто дивно као и поноситоме витезу позлаћени панцер. Појава једног витешког Хрвата, Ивана Таловца, који својим грудима штити Београд од султана Мурата, појава Емерика Деренчина, Петра Кегленића и т. д. и сувише је уочљива те да постане колико историјском успоменом толико и градивом за народне успомене.

Па кад је тај народ у покрајинама, „историјског“ Хрватског права онако дивно испевао српске цареве и српске јунаке, онда како ли је тек опевао ова сјајна имена, која су му куд камо ближа и од Бановића Страхиње, Лазара и Обилића?

Али ето невоље! Успомене на хрватску државу и хрватске јунаке нема. А ако Бијанкини сумња у то нека преживи унакрст све те крајеве, нека упита не само православне и мухамеданце него и саме Латине у тим крајевима, па ни међу њима неће наћи других успомена до оних које величају српско име, српску прошлост и српске витезове.

ПОДЛИСТАК

СТО ЗА СЕЦИРАЊЕ НАУКЕ.

Pavlo Mantegazza.

Модерна наука не задовољава се већ више тиме, што је почела да скида богове са темељних олтара опкољених мирисним димом измирне и да их повлачи по лабораторијума психолошке анализе, не, она чак и најславније људе од духа скида са њихових мраморних и бронзаних подлога, да их положи на сто за сецирање у својој анатомској радионици. И ту се секу лубање са оштрим, шиљастим, и грозним ножевима и инструментима, психиатрије, утробе им се ваде, кости им се мере — да дођу до каквог резултата? Да се сазна да су и генијални људи само људи, и да се тешимо мишљу, да и они имају обичне и срамне слабости, страсти и погрешке једнаке као и сви остали. Па зар ми то нисмо и пре знали? И шта се добило тиме, кад се зна да је Наполеон био епилептичан, Бакон варалица а Уго Фосколо лопов?

Биографи новије школе одговарају смело, да истраживању науке не сме ништа остати непознато, да они немају друге сврхе, него, да се истина испостави; а ако се нама ова истина не допада, то, веле они гласно нисмо криви ми, него природа, која је истину тако ружном створила.

Али је заиста извесно и доказано, да је истина једина сврха човечијег размишљања; је ли заиста истина, да се човек мора задовољавати са истином и да не сме ништа друго тражити, до истине? Ја у то не верујем а знам, да је лепо прво божанство човечије породице и да је пре хиљада година баш то лепо инспирирало голе и дивље људождере, да на мамутовим људима оштрицом камена слику исте животиње изображују. И ја знам, да сем лепог још и добро постоји, које нас учи љубити друге људе и нас испуњује задовољством при помисли, да заиста постоји једна људска породица и да смо ми од Гренланда до Сенегала, сви браћа у тузи и радости.

Ја не одбацујем науку — Бог ме тога сачувао — али би је волео видети као рођену сестру естетике и страхопоштовања пред овим великим људима. Ако ми, пошто смо већ опљачкали Олимп и раздували пепео богова на све четир стране, ако ми још и геније људе у заједнички гроб стрпамо, па шта ће нам онда остати да обажавамо? Плутус и Венус!

На то сам помишљао читајући једну интересантну књигу што је изишла и говори о талијанском песнику Giacomo Leopardi. Ова би књига могла послужити за углед, како се научном оштрином и неумитном тачношћу природа великих људи описује. Ако је ко вољан, да сачува своје поштовање према том песнику, тај нека не чита ову књигу, нека је остави психиатрима, антрополозима и психолозима. Гробар и анатоми су нужни за друштво, али ми не морамо сви бити гробари и анатоми.

Да видите само, какву нам научну дефиницију о Леопардију даје писац ове књиге, професор Патрици. Он каже: »Леопарди је био прави психопат, хередитеричне дегенерације, параноик, са знацима скривене епилепсије.«

Шта се то нас тиче? казаће читаоци. Је ли зато тај велики песник мање генијалан, да ли су нам зато његове небесне песме пуне светског бола мање суза измамиле? Да ли се мање заносимо његовом лектиром и мање се дивимо њему кад знамо, да је песник параноик и епилептик можда? Или су руже можда мање дивне, што расту на струку пуним трња, невидливим гљивица и небројених гусеница?

Професор Патрици је оштроуман посматрач, па и ако је нешто више Ломброзианац, не тера он са својим тврдњама до крајних граница свога учитеља. Чак, кад је дошао до резултата да је Леопарди епилептик, чини то нерадо и скоро приморан И то је још срећа, јер како се Ломброз са својим ученицима изјаснио се о епилепсији, и то погрешно и без икакве одговорности ширили, могло би се лако доћи до тога, да смо ми сви мање више епилептични. Данас је она славна књига »Генијалност и лудост« већ у својој вредности страшно изгубила од угледа, и омаловажавајућим осмејком говори се о њојзи. Да, ја сам потпуно уверен, да би се истом логиком могло доћи да се пишу оваке књиге: »Генијалност и диспензија«, »Генијалност и костобоља«. Па зашто не: »Светина и лудост«! Човек може безброј обичних људи наћи који су скроз и скроз психопате, да их не може човек лепше замишљавати!

Студија о Леопардијевој генеалогији је знаменито, савршено дело, и кад би било млого таких књига о великим људима, ко зна, да не би нашли материјал за природопис генијалности.

У породици истога видимо најјасније трагове изврга̑вања, од најобичније бизеерије, религиозног лудила чак до хистерије, епилесије, самоубиства, лудилом злочинства, прекидано час по светлим појавама генијалности.

Заблуда професора Патрицијa — а у тој заблуди живе сви ученици Лолброзови — лежи у том, што он држи да је генијалност Леопардијева последица његовог психолошког стања. Да је Леопарди био здрав, да је имао нормалан нервни систем, он био исто тако био генијалан, али он не би био песимиста. Он би певао о љубави и весељу живота; он би славио своју судбину место што је клео, он би писао химне, а не елегије. Његова би појезија исто тако божанствена била, али не би била тако пуна бола, него ведра, весела и утешљива. Психопатија дакле дала је генију само одећу, а не снагу или још мање језгру. Исто таке психопатије показују нам обични, шта више најобичнији људи; али с њима се нико не бави и како се без трага изгубе у безграничном мору заборава, то они и не буне статистике и уверење Ломброзових ученика.

Ми још не знамо потајну генезу генијалности; она мора имати свој зачетак у извесном облику и извесном броју нервних ћелијица и хистологија нервног система зацело ће у кратком времену открити нам ту тајну. Али покушај, да човек повери, да је генијалност сестра лудила и епилепсије, зато, што се оне и ако у природи једна од друге као најразличнији феномени исказују а у извесним секундерним и случајним особинама опет врло сличне једна другој испостављају, исто је тако абсурдно као год тврдити, као да су весеље и бол браћа што на исти начин до израза дола-

Но Хрвати, опажајући да не могу преко овога факта ћорлеме, пређи признају то, па као што је Гај српски језик усвојио за хрватски тако они данас отворено исповедају да су то и хрватске народне песме. Па шта више, да би то и доказали, хрватска је Матица чак и покупила те исте умотворе, који певају о српској прошлости и српској слави, па их је штампала под именом хрватским. Али то не гази бару. Нека нам се покаже још један народ на свету, који пева туђу историју, туђе јунаке, туђе успомене, а о својима ни беле не проговарује и ми ћемо онда и наше умотворе и језик и историју и све ђутуре признати за хрватско. Али таквога народа нема, нити га је било под овом капом небесном.

Међутим смешно је и помишљати да су хрватски и српски умотвори једно исто, докле год се Срби и Хрвати деле у два народа. Друго је питање, јесу ли некада они били једно исто и да ли би ваљало да и од сада буду једно исто. Нека је овом приликом исказано наше најдубље поштовање Еразму Барчићу и Поточњаку, који су душом и срцем прегли да ова два братска али вековима раздвојена племена сједине, но ми опет велимо: од како постоје Срби и Хрвати као две одделите нације са одделитим историјама, одделитим политичким програмом и двема посве различитим културама, па најзад и државноправним тежњама, које иду сасвим противним правцима, од тада ми нисмо више једно Жели ли Бијанкини и хрватска интелигенција, која не припада оном маленом али свесноме колу Барчић Поточњакових Хрвата, да у истини постанемо једно исто, што и ми сами желимо, онда се ваља једном за свагда оканути насилнога хрваћења онога народа, који о Хрватству зна таман толико колико и србијански сељак о историји своје словенске браће, лужичких Срба. **Свинко.**

Зидање срп. вел. гимназије у Новом Саду.

III.

У споменици своју написаној црквеној општини говори скупштинар и градоначеник С. П. Поповић о месту. које би најподесније било за зидање новосадске гимназије:

За пресуђивање овог питања морамо узети за мерило простор од 4000m.².

Говори се о три места. Прво је земљиште на ком се садања зграда налази, порта саборне цркве, друго тако звани „хан“, а треће је николајевска порта.

Прегледајмо појединце ова места.

Земљиште, па ком се садања гимназијска зграда налази, мало је и за то се узело у комбинацију, да се овом земљишту дода један део земљишта, садањег епископског двора и суседне четири куће и као што се говори, погодба је и учињена ради откупа тих кућа, које би износило укупно 22.000 фор., а у количини, као што је у горе споменутом патронатском записнику истављено, од 3400m². но доцније се испоставило званично, да се један део земљишта садањег епископског двора не може добити, којег простор износи 74□ или 266m². Кад се дакле сравни први простор са прописаном количином т. ј. 3400m² са 400m²., показује се мањак од 600m²., а кад се одбију још ионих 26 6m²., остаје на употребу само 3134m²., дакле готово за једну четвртину мање земљиште, него што је потребно; овај мањак могао би се попунити са још једним кућиштем, које се у том крају налази, у количини од 968m²., те тако би читав простор износио 4202m²., но као што се дознало, куће газда није вољан ово кућиште продати, а ако би га и продао, најмање би коштало 15.000 фор., те тако би читав простор стао 37.000 фор. Према томе ово земљиште испада из комбинације.

Друго је земљиште тако звани „хан“.

„Хан“ је варошко земљиште и износи 2133□ или 7678m²., и коштао би 1□°, ако се повољно добије 15 фор., читаво место стало би дакле у округлој суми 32.000 фор.

Да би се боље разумети могло моје тумачење, прилажем овде под ·/. нацрт ханског места, по ком се исти из три дела састоји.

Бр. I. главни део, између куће женске задруге и ханске улице, у простору од 4850m².;

бр II. иза куће женске задруге са простором од 2430m².

и бр. III. иза Дусингове куће са простором од 288m².

На први поглед се види, да се за зграду само простор под бр. I. употребити може, а број II. ни на што друго, до ли за гимнастику зимњу и летњу, и за то је доста и велики, јер за прву треба 240, а за другу 1500, свега дакле 1740m²., а место износи, као што рекох, 2430m².

Ко у природи познаје ханско место, на први поглед ће видети, да се место под бр. I. не да за гимназијску зграду употребити тако, као што сад стоји, и то из два разлога, прво, што кућа женске задруге и Дусингова имају свој улазак са ханског места, те тако би им се према њиховим кућама морало оставити једна улица у ширини од барем 8m., што чини у читавом обиму 950m²., а кад се ови сокаци повуку, онда отпада и оно место под бр. III. са 298m²., јер није више у свези са простором под бр. I. већ само са оним под бр. II., које је за речене цели и сувише велико, дакле добијамо простора тамо, где нам не треба, а губимо тамо, где нам треба. Други је разлог, што је околина ханског места због житне пијаце врло жива, те би жагор и вика сметала предавању и учењу, с тога се нова зграда не би сасвим на улицу изидати смела, већ више унутра, а около ње морао би се оставити простор, да би се два реди дрва засадити м гла, која би ларму одбијала ал ипак не би смела сметати светлости, дакле између улице и зграде морало би остати простора барем 10m²., у ширину, што би око читавог места износило 2020m²., те кад саберемо овај простор са оним што отпада на улице, које укупно чини 2970m²., кад ову своту одбијемо од простора бр. I. са 4950m²., остаје за зграду још само 1940m². Да је овај простор за гимназијску зграду мален, најбоље ће се видети, кад га сравнимо са оним простором од 2376m²., што је у програму поднесеном слав. патронату исказан, о ком смо се довољно уверили да је мали, а тек овај, који је од оног са 436m²., мањи па макар од овог простора одбили и они 240m²., које смо место за гимнастику додали, ипак је још мањи са 196m².

Овом се мањку може доскочити тиме, ако се суседна кућа женске задруге у износу од 154□° или 554·4m²., и Пере Брзака у износу од 86□° или 309·6m². свега 864m²., купи; узимајући у обзир положај тих кућа, које су на спрату, то мислим да нећу претерати, ако 1□ по 60 фор. рачунам, те би тако кућа женске задруге стала 154□°×60 или 9240 фор. а кућа Пере Брзака 86□°×60 или 5160 фор. Обе дакле 14400 фор. Наравно да би се ово земљиште у обиму од око 250m²., дужине и оградити морало и то не простом еведром, већ таком оградом, која би достојанству зграде одговарала и та би стала 5 фор. по метру, дакле 1250 фор. пристојбе око преписа земљишта око 2000 фор. те би „Хан“ стао слав. општину у округлој своти 50.000 фор.

Пређимо сада на треће земљиште у николајевској порти.

Ово земљиште је својина слав. црквене општине, а читава површина износи 9854m²., наравно да се ово читаво земљиште не може за гимназијску зграду узети, већ се један део и то довољан део, мора оставити и основној школи, даље кроз ту порту води јаван пролаз, који се затворити не може, но том се може тим начином помоћи, кад би се поред кућишта гђе Катице Новић отворила једна улица од 8m²., ширине, отприлике као „Дунавска улица“ између Пецијине и Димићеве куће, а то је за пролаз довољно, у случају потребе, могло би се и колима проћи, јер кад је „Дунавска улица“ довољна за тако велики промет, онда је та ширина довољна за прост пролаз. Истина, да би ова нова улица мало незгодно испала, јер би дубље у „Лазареву улицу“ водила, пошто је гђе Новићке кућиште са „ћурчинске улице“ шире него за Лазареве; томе би се дало помоћи тиме, кад би се договорило са гђом Новићком, да она од свога фронта у ћурчијској улици уступи 5m., а у Лазаревој улици да њојзи фронта 6m. у дужину. Ја мислим, да би гђа Новићка то драговољно учинила и без икакве отштете, јер она би уступила 95m²., а добила би 120m²., дакле са 25m². више, даље добија читав фронт у новој улици у дужину од 82·5m., која околност цену садање њене куће битно подиже.

Потребно би даље било регулисати портанско земљиште и према св. николајевској улици, јер се ту баш највећма испучава, па и ту би требало оставити ширину од 8m.

На оба ова регулисања и то: на стварање нове улице 656m. на регулисање Лазареве улице 212m²., свега 868m²., поделимо порту код тачке А—В, услед чега на авлију основне школе отпада пропростор (према промени са гђом Новићком) од 3354 до 3502m²., остаје за подизање нове гимназијске зграде простор од 5632 дотично 5780m²., дакле простора довољно, а не треба ни новчића издати.

Мислим да је из предпаведеног сваком доста јасно, како и где треба да се зида нова гимназијска зграда, сваком је јасно, да мора бити паралелки, мора бити довољно просторија, јер иначе ће бити узалуд избачен новац, и још смо изложени опасности, да нам се гимназијска зграда, као цели не одговарајућа, затвори, а шта би тек на то рекли врли прилагачи?

У погледу места, где да се зида нова зграда, пређимо летимице иста још једанпут:

1. место у саборној порти, где се сада здање налази, имало би простора 4202m²., и стало би 37.000 фор. са прописним трошковима 40.000 фор. садања зграда 30.000=70.000 фор.

2. Место „Хан“ са простором од 5234m²., а стало би 50.000 фор.

3. Место у Николајевској порти по одбитку простора за основну школу и промену 5632 дотично 5780m²., а стало би бадава.

Сада смо дошли до тачке, да и новчану снагу прикупљеног новца, тако и слав. црк. школске општине у претрес узмемо.

Одбор за прикупљање прилога, заједно са прилогом барона Милоша Бајића, скупио је у округлој своти 124.000 фор. Наравно да се дар барона Милоша Бајића, по жељи фундаторовој, искључиво на зидање зграде употребити сме. Остаје нам дакле само 24000 фор. с којима још располагати можемо, те би славна општини на прво место 16.000 фор. а на друго још 26.000 фор. доплатити морала. Па да су са овом своном још сви издатци исцрпљени! Ал' ово је тек трошак праве зграде. Где је унутрашњи намештај, који ће стати до 12 000 фор., где су учевна и друга средства као збирке, физикалне справе и т. д. које ће у средњу руку други 6000 фор. стати, то би слав. општина у првом случају 34.000 фор. а у другом 44.000 фор. из свога доплатити морала.

Право мањине.

— Др. Ж. — Пре кратког времена држао је у бечком правничком друштву др. Јелинек, сада професор права у Немачкој, и некадањи ванредни професор у бечком правничком факултету, предавање о праву мањине, те је историјски, а и позитивним данашњим установама доказивао, да треба респектовати и право мањине. Бечки лист „Фатерланд“ приказујући тај говор ученог говорника вели, да истом није пошло за руком, да докаже и право мањине напрема већини, па шта више да је и сам предавач о том уверен био, кад је своје предавање свршио са речима: „Размишљајте о том.“

И доиста учени предавач није изнео све могуће и темељите доказе о том, да и мањина може и треба, да има право напрема већини, те да не треба да буде мајоризирана, па је само жалити, што то предавање о тако занимљивом и важном питању није било исцрпније да би бар послужити могло подлогом за израду опширнијег дела о тој ствари.

Др Јелинек је истакао као главни доказ за право мањине то, што је у погдекојим нормама установљено, да тек једногласна одлука има важности, а не одлука донесена већином гласова, чиме је заштићена и мањина, јер се без њеног пристанка не може створити одлука.

Али ми држимо, да и ако је оправдана тврдња, да не треба игнорати и право мањине, ипак то не може ићи ad absurdum, јер ако би се мањина упоредо стављала са већином и шта више стављала и над већином, тада би посве немогуће било доносити одлуке, где одлучује више њих, било у приватноправним или јавноправним пословима.

Ту би се могло помоћи само тако, што би се у важнијим или бар врло важним случајевима тражила квалифицирана већина, и то је $^2/_3$ или $^3/_4$ гласова или једногласност дотично што би се узело обзира на мањину у погледу права њеног, да се у национоналном духу образује и својим језиком служи у школи и код власти, па иначе да је пред законом равноправна са већином. Тим путем би се у важним пословима респектовало и мњење мањине, јер се без њене приволе не би могла донети одлука.

Али приметити морамо, да је проф. Јелинек говорио нарочито о праву мањине у јавноправном смислу те је тада своје речи и аплицирао на положај Немаца према Словенима у Аустрији. „Немац од данас не може постати сутра Словенин“, вели проф. Јелинек, па истиче, да се и право немачке мањине има поштовати на према већини словенској. И тиме је професор Јелинек и нехотице сишао са потпуно научног земљишта на политично поље, а то се за овај мах нас највише тиче.

Дакле Немац не може на један мах постати Словенин па конзеквентно томе треба поштовати и штитити право немачке мањине, а ту је учени профе-

---

зе. Геније Леопардијев могао би се пре протумачити ванредним сензибилитетом и естетичном гелатношћу, него наследном психопатијом. У оном првом лежи његов извор генијалности. Много и дубоко осећати па то у узвишену, богату и разноврсну фантазију заоденути: у том лежи стваралачка моћ.

Леопарди је осећао и најфиније промене барометра и термометра. Зиму није могао да сноси. Зими није писао; његов геније оживео би са првим дахом пролећа. Он је обожавао светлост и топлоту, и он је ишао тражити их од вароши до вароши, често без одмора и нерасположен, јер је непрестано осећао мучење својих телесних болова и морао да буде свестан свог ранитиског и наказног састава.

Моћ његовог естетског осећаја није потребно тек можда доказивати. Тек онај, који би као он био у стању у везаном и невезаном слогу да пише, који би знао тако са талијанским језиком владати, да га подигне на висину олимпијске чистоте грчке антике, само тај може и рачунати у најодабранију и највишу аристократију естетског света.

Леопарди је већ у првој својој младости падао у екстазу читајући грчка дела и туга над Тасовим гробом у Сантонуфриту била му је прва и једина радост, коју је доживео у Риму. Ради боље карактеристике Леопардијеве о игри природе и идејама које стоје у свези са природом нека послужи ово писмо његово на Giordiaui-а: »Пре неколико дана, кад сам, пре но што сам у постељу легао, отворио прозор и видео ведро небо са јасном месечином, ћарлијао је благ поветарац и разаберни лавеж паса из далека, у мени се пробудише представе извесних старих слика и учини ми се, као да осетих како ми је срце набујало, како ме гони, да гласно викнем, да запросим милости и милосрђа од природе, чији сам глас тек после дугог времена опет једном мислио да чујем. И у том тренутку бацих поглед на минуло ми стање, ком ћу се одмах морати да вратим, као што се збиља и догодило, задрхтао сам од страха и ужаса«.

Пре много столећа казао је Хорац: »Хоћеш ли да ме дирнеш, почни тиме, прво себе да дирнеш«. А ја мислим да би свима књижевницима и песницима свију времена могао слободно рећи: »Хоћеш ли што лепо да створиш, покушај тиме, да прво сам осетиш лепоту.« И кад би ме ко питао, шта је главна и најнужнија особина, да човек постане великим књижевником и великим песником, ја бих без устезања одговорио: естетско чуство. И Леопарди је имао овог чуства не можда због свог психопатичног морбозитета, него баш уз пркос њему. Напротив, наслеђена му неурастенија и њено зло разјашњују врло добро његов песимизам, којим му је цела поезија испуњена, и којом му је цела филозофија обојадисана. Врло згодно тумачи Патрици да туга Леопардијева није интелектуална, него органска, да је излазна тачка његовог учења више лежала у бубрезима него у мозгу. Његово философско образовање било је врло слабо и његова философија није га попела на ону висину, на којој је Шопенхауер и Буда. Он је био песимиста као Шопенхауер и нисимиста као Буда, али какав јаз дели њега од ових људи! Његова се мисао губи у разноврсности феномена, и прибегава фатуму, случају, природи и нужности. Сви велики проблеми, које је овај велики философ хтео да разјасни и у симетричну систему између узрока и радње да доведе, остали су за њега нерешени; највише ако је недокучивости њиховој посветио свој уздисај суморне му душе.

Песимизам Леопардијев је у опће мрачан и неутешљив, јер он није — ако је слободно тако рећи — ублажен алтруистичним афектом, чак ни обичним сажаљењем, које ће увек остати најелементарније, најнесношљивије, најживотинскије свију племенитих осећаја. Место да над бедом човечијом сузе пушта, он јој се смеје; а његова је иронија увек била презрива и заједљива, противна оној благој иронији Сократовој, коју је он сам ценио и хвалио. Његова душа ретко да је била приступачна пријатељству и дружевности, и он је ближи био мржњи него љубави према човечанству. За њега није било што ређе, него човек ког би могао сносити, и ако је признавао, да му људи никад што рђаво учинили нису, ипак је имао о њима грозно мишљење: он је представљао себи свет као савез зликоваца против врлине и друштвеног заједничког живота; може се рећи он је држао живот као жестоку и страшну борбу у којој један другом гледи како ће ногом за врат да стане. Он је покварености држао као потр бну појаву и већ је био близо, да све људе, који се као добри и праведни родили, да рђави постану, да се свете опћој пропасти, па као такове да их за јунаке сматра.

Леопарди је имао о себи велико мишљење; већ од ране младости држао је он себе за великог генија; он је био »обузет мрачном, несавладивом а грозном суморношћу, која га је страшно мучила, и он је сам за лудило признавао.« Њега је непрестано гонила нека натера и халуцинације; ал је претварао дан у ноћ, а ноћ у дан; сваки час је прелазио са месних јела на вегетабилија: час је ишао гологлав по сунцу а час се завлачио у пернате јастуке; затим се тако чудновато облачио, да му се свет по улицама смејао; час би га обувео бес и час по патио од страшне расејаности и одсуства духа. Он је целог свог века остао потпуно невин и певао славопој љубави према жени као најидеалнији и најматеријалнији осећај, али не зато што је он можда љубав као неку надприродну и божанствену моћ сматрао, већ што је он физички за љубав неспособан био. Његов састав и лик, не улепшавајући га, Патрицијe, мора и самим обожавалцима му изгледати као карикатура. Ми пак, као оптимисте још од рођења и васпитања, чим смо учесници осећаја великог песника и генијалног овог човека, који је грозно много патио, али који ја разумевао, да своје болове стера у уметничка дела, која ће живети догод буде човечије срце куцало за љупким и узвишеним осећајима и лепо буде на свету постојало и докле год будемо осећали потребу да дижемо очи горе — далеко над долинама земаљских крајева.

Ign.

сор највише гађао на прилике у Чешкој и Моравској, где је словенски елеменат претежнији од немачког. Нисмо ни ми противни, да се очува право мањине, али нисмо за то, да то право буде увек и у сваким приликама исто тако снажно и важно као и право већине, чему смо разлоге већ напред истакли.

Уз то проф. Јелинек није се морао трудити и долазити из Немачке у Беч, јер ако хоће, да искрено војује за право мањине, то има и код куће довољно поље за то, па нека се бори за право мањине — Пољака у Немачкој напрема већини немачкој, или што није дошао у Пешту, да Мађарима проповеда о праву мањине у — Угарској. Али учени професор није се тога сетио, јер њему је канда девиза: „Штити право мањине — немачке“ а не обратно, а таком јунаку ваљало би онако на Луегеров начин поручити:

„Брините се ви за своје ствари код куће, а нас оставите на миру, јер ми најбоље знамо, шта нам ваља чинити.“

И заистину господине професору: „si tacuisses philosophus mansises.“

Политичке вести.

Угарска. У заступничкој кући води се још непрестано дебата о финансијском закону. Хегедиш је говорио у корист предлога, а после њега је Хорански опширно и језгровито побијао референтове финансијске назоре и додао је да му никад није пало на ум да тражи нове повластице за непокретна имања; нагласио је, да је нужно само да се успостави равнотежа. — Министар Лукач бранећи предлог, признаје и сам да је економско стање наше врло рђаво, али ипак да није тако ужасно као што га опозиција износи. Покушавајући да ублажи прекоре Апоњијеве прелази на говор Хоранског пребацујући му, да је врло неумесно од њега, што говорећи о данашњем рђавом стању, потсећа на жалосне дане пре велике француске револуције. Таковим агитацијама може се успети да се влада сруши, али потсећа на речи историчара: да влада није онда пала, другој влади места да уступи, већ дивљој тиранији, лакомисленошћу, бедом и страхом заслепљене масе. Предлаже да се финансијски закон прими. Седница је затим закључена.

Беч. Седница царевинског већа текла је доста мирно. Диапули је држао врло значајан говор, нагласивши да аустријски Немци у само братској слози и заједничком споразумном раду са Словенима могу у корист своје заједничке домовине успешно делати. Пошто је затим поднешено више предлога и интерпелација обавио се избор делегације и квотне депутације.

Тројединица. У заједничком државном већу у Пешти, умолили су заступници из Тројединице министра Јосиповића, да поради на томе, да се промену одредбе закона о регулацији средњега Дунава, по којима би се регулација код Земуна тек за две године имала отпочети. Молбу своју поднеше из разлога, што страдаше од поплаве ова места: Земун, Бежанија, Сурчин, Јаково, Бољевци као и у торонталској жупанији, Барања, Алмош и Глогон; те с тога моле, да се регулација још ове године спроведе, како би се помогло тим општинама, јер се налазе у врло великој оскудици. Министар Јосиповић примио је ову молбу заступника као основану и обећао је да ће све учинити, да се та жеља њихова и оствари.

Србија. Досадашњи лекарски билетени о стању болести краља Александра утврђују нормалан развитак болести. Оспе су се већ почеле перутати. Температура је нормална а катаралне појаве су много слабије.

— Како јавља „Пол. Кор.“ из Париза — отпутовала је краљица Наталија из Бијарца у Шпанију, где ће провести и светле ускршње празнике.

— О изборима за скупштину доносе страни листови, који су увек боље обавештени него српски, да је на конференцији у Ристићевом дому постигнут споразум између садање владе и либералне странке. Како је садања влада неутрална (!!) а на скупштини нема ни три четир посланика, то ће она потпомагати при изборима либералну странку, за то ће пак либерална странка у скупштини стојати поред владе. Но у извесним круговима јако се боје, да не покушају онда либерали и отму државне узде из руку др. Владана и другова му.

Бугарска Бугарски министар финанесије Гешов отпутовао је, у поверљивој мисији, у Петроград.

— Из Софије јављају: Пошто опозициони листови не престају причати о бугарским војним припремама па чак и о мобилизацији, то је скренута пажња државног тужиоца на ово проношење гласова, који доводе у опасност државне интересе.

Тесалија. Турци су у Тесалији ухапсили мухамеданског народног посланика грчке коморе, Петредин-ефендију.

Грчка. Из Атине јављају, да је министар финансија изјавио у комори, да је влада добила извештај да су финансијски изасланици у Лондону успели да отклоне и последње тешкоће мисије змаја.

Турска. Из Цариграда јављају, да се према поузданим информацијама може констатовати, да ће руско посланство и Порта, дођи до пријатељског споразума у погледу исплате заостатка ратне отштете од 1877./78. године, коју још Турска дугује Русији.

— Из Солуна јављају, да ће се за валије у горњој и доњој Албанији поставити Арбанаси. Султан је одбио захтеве Арбанаса, да се Арбанији да автономија.

Русија. Из Петрограда јављају, да ће поглавари монголских племена држати конгрес између 5. и 9. априла, на коме ће се већати, како да се држе према догађајима у Кини.

Француска. Министарски савет у елисејскоме двору одредио је избор за палату на дан 8 марта а у једно је решио, да остави палати да она сама означи рок свога распуштања. Ханото је потврдио, да између Француске, Еаглеске и Русије постоји саглас у погледу грчкога зајма. Ханоту је дозвољено да се коначно сагласи са обема силама, под условом да тај саглас буде потврђен и од стране парламента.

Енглеска. Лорд Солзбери, за време свога бављења у Ници, неће радити никакве политичке послове. Лекари су му строго забранили свако умно напрезање.

Германија. Упис на китајски зајам у Берлину завршен је 10. (22.) марта. Упис је значајно надвисио цифру тражена зајма.

Каиро. Брат Осман-Дигме, прејемника Махдијног, Али-дигма на ао је Енглезе код Атбара на Адараму, који лежи на половини пута између Касале и Берберије, али је био трипута одбијен војском из Касале. Убијено је 40 дервиша.

Алжир. Услед Режисовога уаепшења, који је управљао антисемитским бунтом у Алжиру, 800 људи начинило је 9 марта у вече русвај, изразбијала стакла на чивутским трговинама, те се и војска морала умешати да манифестанте растури.

Кина. Лодонски „Рајт. Офис“ јавља из Пекинга, да Француска тражи од Кине, да јој уступи један део од четири провинције: квангтуншке, квангсијске, јапанске и квајчуске. Даљи француски захтеви тичу се продужења железнице лунгчауске и прелазак пруге у јапанску провинцију, и подизању угљене станице у Лајчао на хајнапском острву. Међутим Кина је све ове захтеве одбила. А „Тајмс“ јавља да је Француска, осим наведеног, тражила још и да Француз буде на челу поште и телеграфа у Кини, и оставила је 8 дана рока за одговор. Исти лист тврди, да ће Кина пристати на све што Француска тражи.

ДОПИСИ.

Нови Сад, 14. марта. Као што смо извештени, биће сад у недељу главна скупштина „Болничке задруге трговачке омладине. Некоја браћа Немци удружени са Чивутима, доћи ће на скупштину да прокламују своје братство тиме; што ће са Чивутима гласати за заједничку листу.

Повод овоме веле: да је онај допис који је изишао у „Застави“, од кога су неки Чивути направили читаво „Драјфусово питање“. — Немци (али не сви) веле, да су и они увређени — јер тако им Чивути диктираше и тумачише овај допис.

Свакако ово лепо друштво поздрављамо, али их уједно сажаљевамо, јер ето доказује да Зола није усамљен него има својих присталица који знају и умеју исто тако као и он, да бране нешто што сав свет осуђује.

Но красном овом друштву вођеном од Чивута, није доста што се до сад тако гадно понашало, и да је свим могућим начинима радило против већине ове задруге, него сада ударише и у безобзирност и противзаконитост.

У задружну зграду нема нико приступа после одређеног доба, али г. г. задружни подблагајник Карл Цубер са Јулиусом Коном узеше себи слободу, да ноћу кришом и без ичијег знања и дозволе у задружну писарницу уђу, те у својим „племенитим“ намерама (!) можда би коју недозвољену учинили, да им нису тај њихов тајни, а још више безобзирни емер неки наши чланови, за времена осујетили и на лицу места ухватили те фине тице на које су случајно натрапали. Ово се догодило сада у петак касно у вече. — Ето, докле безобирност може доћи, па нека се види са каковим елементима муку мучи ова наша досад мирна и хумана установа.

Али то није све. — Неки овдашњи трговци међу којима се истиче неки Гутман а други Кон — тако далеко терају, да својим помоћницима Србима и хришћанима забрањују гласати са својим садруговима, него их приморавају претњом и притиском, да то чине против свога уверења, и против оних људи који су им ближи и сроднији. Оваково што могу чинити само неки Чивути, који се слободно рећи од Срба и српских муштерија издржавају и богате.

Али, ми се надамо да сви ови марифетлуци неће им ништа помоћи — ма се они и даље служили овако ниским и недостојним срествима.

Апелујемо дакле на све пријатеље, ове задруге — којима је не гешефт и политика — него позив овог завода пред очима и позивамо да сви на скупштину дођу — да ову нашу задругу ишчупамо из руку оних који тако чине — па да опет успоставимо да нам она буде оно што је била: Хумана установа, за све овом заводу приступачне чланове без разлике вере и народности — где ће свакоме, једнаком мером да се мери.

Прича се по вароши, да ће овдашњи чивуцки лист „Ujvideki Hirláp“, да узме у одбрану све оне које је дописник „Заставин“ очепио — а видићемо како ће то учинити. Свакако, нека буду уверени они који пишу, да ће им се знати одговорити — и онда показати бело на црно, да је све оно истина што се у допису „Заставином“ писало, а чуће и још коју

Поздрављамо овим то лепо удружено друштво!

А. П.

Будимпешта 11. марта. (Рестаурација српске црквене општине пештанске.) Сад у недељу 13. марта обављена је рестаурација управе црквене општине у Пешти. Борба је била доста жестока, јер се против старе управе организовала странка млађих људи и одржаше победу. За председника буде изабран Стева Јовановић са 19 против Барона Федора Николића са 14 гласова. За потпредседника Др. Мађаревић једногласно. Фишкалу не дадоше апсолутарију, јер се у рачунима нашла нека диференција. И тако Др. Пејичић остаде још неко време фишкал, док изабраном одбору стручњака не положи дефинитивно рачуне. На његово место биће по свој прилици изабран Др. Божа Јефтић ма Лаза Милошев и опет не буде пожалио труда, него дође горе у Пешту да кортешује, као што је и овом приликом урадио.

Интересантно је у целој ствари то, што је Пејичић пустио Барона Федора да се за целу ствар ангажује, ма да је знао, да је баш он један од главнијих узрока тога страјка против старе управе. Па шта би?! Кад виде да стара управа паде, он извади из џепа готову захвалницу на свима звањима. Не знамо како се тада осећао његов протектор Лаза Милошев али му је свакако годио тај кав, и њему својствени каваљерски поступак. Барон Федор већ није знао шта ће да ради од бруке. Зафалио је и на доживотном почасном председништву, мада пре избора није зафалио ни на досадањем.

Ето видите, таког човека шаље мађарска влада да је репрезентира на нашем црквеном сабору, који нема ни међу својом околином толико угледа да буде изабран за председника једне црквене општине.

Вести из места и са стране.

Спомен новац. Новосадски магистрат послао нам је следећу објаву:

Његово царс. и апостолско кр. Величанство желећи приликом највише прославе педесетогодишњице спомен-новац основати, позивају се овим сви они, који у смислу ниже наведеног на тај узвишени дар права имају, да се до првог априла тек. год. од 9—12 часова пријаве код ововарошког већа (војничко оделење I. спрат, лево, бр. 22.) и то са војничком одтсупницом (општи) или каквом другом војничком исправом.

Новац споменак добиће све оне војничке особе, који су у добу од 2. децембра 1848 године до укључног другог децембра 1898. год. у активној служби стајали: код цес. и кр. заједничке војске, морнарнице. телохранитељства, код кр. угар. и цес. кр домобранства или код. жандармерије (четника).

Право на спомен новац имају само они, који су уновачени од 2. децембра 1848. па до краја 1864. год., ма у каквој служби сада били.

„Српска Самозаконија“. Јављамо нашим читаоцима да је уредник „Српских Самозаконија“ оздравио, те да ће се наставити даље издавање истих. Јавићемо чим изађе III. свеска, која се већ штампа.

Ц. к. инфантеријска-кадетска школа у Каменици код Петроварадина. Уписивање за 1898/9 год. почеће 15. септ. У прву годину примиће се 30—50 ђака. У II. III. и IV. год. примиће се само толико, колико буде упрашњених места. У I. год. Примиће се они, који су навршили 14. а нису прешли 17 год. За примање у школу мора сваки поднети сведоџбе од последње две школске године и полагати пријемни испит. На кваливикацију грчкога и латинскога језика неће се полагати никаква важност, ма успех и недовољан био. — При примању у виши који разред, мора се показати војничко, теоретско и практичко знање нижег разреда. Пријемни испит полагаће се на немачком језику, но може се полагати и на матерњем, само мора сваки питомац знати читати и писати немачки, као и толико разумевати немачки, да може предавање сватити. Родитељи који желе своју децу у ову школу дати имају у име своје поднети молбу команди горе речене школе, а приложити уједно сведоџбе крштено писмо (свога детета) 2. сведоџбу завичајности; војно лекарску сведоџбу; школске сведоџбе од последње две године. Дужности родитељске и остало означено је тачно у извештају, који се може добити за 20 нч. у школској команди. На молбеници и лекарској сведоџби мора бити биљег од 50 нч, а на све остало од 15 нч Молбенице се морају послати најдуже до 15. августа.

Помоћ невољном. Из Руме смо добили од „Дароватеља сиротиње“ 2 фор. за сирочад покојног Влајка Кнежевића. Племенити дар овај послали смо, као и од пре заступнику сирочади Др. Миливоју Миладиновићу у Ст. Пазуви.

Панчевачки мађарони. Угар. влада је толико занесена шовинизмом, да јој није доста ових чуда које до сада почини. Па боже мој и како би стала на пола пута. Кад је већ почела да мађаризира онда треба све, што на овој благословеној земљи живи, да носи своје мађарско име. Биће да су са тог становишта пошли и они родољуби панчевачки који поднесоше у министарство трговине своју мудру представку, да министар изнесе пред сабор законски предлог по коме би све фирме у Угарској имале бити на лепом мађарском језику. Ако би се пак ком агитатору прохтело ди и поред мађарске фирме метне на ком другом можда некултурном језику, онда нека зато плати порезу за рекламу. Боже мили мудра разговора. Човек мора да им каже: Ил сте луди (а ово ће но свој прилици бити) ил одвише мудри.

Леп дар. Колико је грађанске и патријотске свести код руских богаташа нека нам послужи за пример и овај случај. Викула Алексијевић Морозов изјавио је општинском сенату Москве, да од наслеђа што му га покојни отац остави, поклања четири стотине хиљада рубаља, на стварање дечје болнице у Москви. А то ће рећи рачунајући по нашем новцу око милијун форината. — Ово нарочито износимо као пример нашим имућним људима, који кад од својих милијуна приложе 500 фор. траже још да их огласимо за добротворе, да им по свима гласилима и име донесемо, а Бога ми у књижевним листовима и слику.

Кратке вести. У Сарајеву су ових дана неки непознати лопови кроз прозор ушли у џамију Куџуђатис. однели су четир скупоцена ћилима, међу њима један велики перзијски, који су хаџије донели из Меке и поклонили џамији. Вредност ових ћилимова је око 600 фор. лоповима се још није ушло у траг. У Милану је кћи тамошњег на гласу богаташа Баронија, на очиглед оцу испила стрихнин и на — месту остала мртва, за то што јој отац неда де да пође за неког сиромашног званичника у кога је била смртно заљубљена. — Ових дана изгорела је станица пенсилванске жељезнице, Цити, штета износи на 4 милијуна долара.

Разно.

Матрикулаши пазите на своје матрикуле крештајемих. У Ердељу догодио се овај занимљив случај год. 1895. дође један угледан тамошњи грађанин свештенику и замоли га да заведе његово новорођено љубимче, ћерћицу, у матрикулу. „Терика“ назвао је пресретни отац своје детенце. Године прођоше, од Терике поста красна Терка, која у својој 18 год. доби исто тако краснога супруга, а од тада преобрази се Терикин отац у трбушатог деду. Но помислите само како се изненадила млада мати, када је ове године добила званичан позив, да тога и тога марта има да ступи пред славну војну прегледачку комисију (визитацију) у противном случају — продужење већ и тако знамо. Господин супруг, који је одлучно био томе противан, да се његова дражајша половина стави под војну меру, поче неуморно испитивати узрок тој недаћи и брзо га пронађе: господин попа у своје време завео је у матрикули „Ферика“ место „Терика.“ Да се испостави ова ствар стаће до душе много муке и трчкарања, али шта све не би учинио један нежан супруг, који се одлучно не слаже с тиме, да му жена — оде у солдате.

Трговина.

НОВИ САД, 14. марта. Пшеница прве каквоће фор. 12·40—— н. Пшеница средња 11 фор. 60 н. до 70 н. Пшеница лакша роба фор. 10·50—11 Наполица ф. 9·50—10. Јечам фор. 6·20—— нов. Зоб 6 ф. 40—50 н. — Кукуруз у врну 5 ф. 10—— н. до — ф. — н. Маст 64 ф. Сланина сува 64 ф. дебела паљена 66 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 50—51 нов.
„ средњи . . 48—49 нов.
„ лаки . . . 46—47 нов.

Све од 1 килограма.

Теоци . 22—24 нов. по клгр.
Јагњци 6—14 фор. по пару.
Овци . ——— фор. по пару.

*

Стање воде код Новим Садом.

13. марта било је . . . . . 2·46 мет.
14. марта било је . . . . . 2·85 мет

*

ШТАЈНБРУХ. Извештај са свињског трга од трговца г. Косте Брашована од 18—25. марта п. н. к.

Трговина је била жива.

Недељне просечне цене: Мађарска сортирана роба 320—380 кила тешки 57—58 н. 280—300 к. тешки 57—58 ц. матори преко 300 тешки ——— н. сеоски (Landschweine) ——— н. српски 56—58 н. румунске ——— н. од килогр. чисто одрачунавајући 45 кила на живот и 4%.

Стање је било 18. марта п. нов. к. преостало 24.800 комада.

Дотерано из иноземства — — —	1422	комада
„ „ Србије — — —	1858	„
„ „ Влашке — — —	—	„
„ „ осталих земаља —	—	„
Отерано: за будимпешски обрт (I.-X. срез) — —	1695	„
„ „ иноземство — —	572	„
„ „ Беч — — — —	—	„
„ „ Аустртјске земље —	212	„
„ „ Немачку — — —	—	„
„ „ Швајцарску — —	—	„
„ „ остале државе — —	—	„
„ „ сапуицициницу — —	26	„
Остаје штанд — — — — —	25575	„

Најновије вести.

Русија и Кина. „Times“ јавља из Пекинга да је Кина одобрила све руске захтеве. 1. Уступила је Порт-Артур на 25 год. да га Русија учврсти за своју марину. Талијен-Ван на исто време као отворено пристаниште, уједно за крајњу тачку манџурске жељезнице, са правом да га Русија утврди. 2. Право градње жељезнице од Петиуа до Талијен-Вана и Порт-Артура под истим условима као код манџурске жељезнице

ОГЛАСИ.

Braut-Seide 65 Kr.

bis fl. 14.65 p. Met. — sowie schwarze, weiße und farbige Henneberg-Seide von 45 kr. bis fl. 14 65 p. Met. — in den modernsten Geweben, Farben und Dessins. An Private porto- und steuerfrei ins Haus. Muster umgehend.

G. Henneberg's Seiden-Fabriken
(k. u. k. Hofl. Zürich). 582 11—51

А. МАТИЋ и ДРУГ
У БУДИМПЕШТИ
ПРЕПОРУЧУЈУ СВОЈУ
КЊИГОВЕЗНИЦУ
с
ШПАРТАОНИЦОМ
(Rastrir-Anstalt)

свакој **банци, штедионици, новчаним заводима, општинама и фундацијама.**

Обраћају велику пажњу на **израду и увез главних књига** и других протокола по новој енглеској системи као и на **шпартање** истих.

Примају сваки посао што у ову струку спада као и **израду трговачких књига** сваке врсте.

Као једина српска радња од ове струке, надају се многобројним наручбинама и јамче за солидност израде као и умереност цене.

Будимпешта IV. Ujvilág utcza, број 6.
90 7—30

H. Kielhauser
ГРАЦ.
Х. КИЛХАУЗЕРОВ течни ГЛИЦЕРИН-СКОРУП

јесте успешни састав нешкодљиви делова, које не само да кожу нежном чини, него јој даје млађану бујност, којом ју оживи и таковом је трајно одржава, чува од утиска ваздуха, ветра и сунца, одстрањује пеге. опаљености од сунца и све нечистоће на кожи.

Сапун од глицеринског скорупа
изванредно њежан, гибак и нарочито се препоручује код употребе глицеринског скорупа.

Париски прашак за госпође
нешкодљив пудер, чини делове њежно беле, одржава их глатким и сувим.

На лажан париски прашак за госпође, и глицерин-скоруп упозорује се, јер само се онај има за прави сматрати, који има на суду исто као и на опису овај означени заштитни знак.

SCHUTZ-MARKE

Стовариште у свима лекаркицама, трговинама мирођије и тима подобним. 110 1—20

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.
г. ФРАНЦУ ВИЛХЕЛМУ

апотекару у Најкирхну. Доња Аустрија. Изналазачу антиревматичног и антиартритичног теја што чисти крв, а чисти крв од улога и костобоље.

Ево зашто излазим овим на јавност. Прво обвезана сам г. Вилхелму апотекару у Најкирхну, да му изјавим моју најтоплију благодарност за услуге, које ми је учинио његов теј за чишћење крви у мојим тешким ревматичним боловима, а даље и с тога, да скренем пажњу других, који страдају од исте напасти, на овај изврсни теј. Не могу описати оне тешке болове, што сам их сносила пуне 3 године пред сваку промену времена; од тих болова не могоше ме излечити ни разни лекови, ни сумпорна бања у Бадену код Беча. У бесаници превртала сам се по читаве ноћи у постељи, губила сам вољу на јело, изглед ми је постајао све то гори и опадала ми је телесна снага. Кад сам почела узимати горњи теј, после четир недеље не само да сам се извидала од тих болова, које ни данас више не осећам, ма да је прошло већ 6 недеља, како више не узимам теј, него се поправило и цело моје телесно стање. Тврдо сам убеђена, да ће сваки у сличној прилици, јако се лати тога теја, као и ја благосиљати изналазача му госп. Франца Вилхелма.

С одличним поштовањем
Графица Вучин Штрајтфелдова
494 12—12 потпуковниковица.

КРИГНЕРОВА
Помада за лице од багрене 1 ф.
Сапун 50 нов.
ТОКАЈСКО-КИНА-ГВОЖЂАНО-ВИНО

за слабокрве, бледоће, изгубљеног апетита и за јачање слабе деце, изврсно средство, које је због својег својства са министарском приволом провиђен.

Цена 1 флаше 3 фор. мала флаша 1.60.

РЕПАРАТОР против ревматизма и гихта, повољно и сигурно средство које с поља дејствује. Са РЕПАРАТОРОМ је у св. Рохус-болници 136 случаја опробано, где се исказало 7 случајева болитка а 129 случаја сасвим излечена. Једна велика флаша 1 фор., мала флаша 50 новч.

Ови лекови добијају се у свима лекарницама ове земље.

Главно стовариште у Будимпешти.
Georg Kriegner
лекарник „код мађарске круне“
Budapest, Calvinplatz.
53 5—6

ЖЕНСКИХ ШЕШИРА!

Учтиво јављам мојим поштованим муштеријама, како одавде тако и са стране, да сам се снабдела за ову пролетњу сезону са врло лепим летњим шеширима, а нарочито са врло умереном ценом сваког да послужим. Молећи за што многобројнију посету са особитим поштовањем

Анка Попов
машамода
Нови Сад, главна улица до апотеке г. Гавре Плавшића.
113 1—2

ОГЛАС.

Част ми је поштованој публици из места и са стране до знања ставити, да и ове године имам на стовариште фришке

БЕОЧИНСКЕ КАЈЕ

и да исту много јефтиније него до сада продајем и то:

100 клгр. I. Портланд — — — 4 фор.
100 „ II. Роман — — — — 2 „

Вреће рачунам велике 30 нов., мале 15 н. комад и примам исте по урачунатој цени натраг.

С поштовањем
Велимир Радак,
у Митровици
109 2—2 фрушкогорска улица бр. 47.

Трговачки изображен и већ у сличној радњи опробани **СРБИН**, који потпуно влада српским и немачким језиком (словом и у писму), може одма наступити у мојој радњи место кореспондента. Знање мађарског језика препоручује.

Алекс. Адамовић,
108 2—3 у Новом Саду.

ПРОЛЕТЊЕ ЖИТО.

продаје се по центи 14 фор. довле га на стовариште има, и то на футошком спахилуку на тако званој Алпар пустари близу Ст Керске станице.

Упитати се код футошког спахијског равнатељства у Футогу. 106 3—3

Кућа на продају

на земљаној ћуприји бр. 5. под повољним условима, Иста се састоји из 3 собе, за твореног ходника, кујне, шпајза и баште,

Унитати код **Адама Дамцингера** Нови Сад, дунавска улица бр. 17.
96 3—3

ЧОКОЛАДА И КАКАО
Suchard.

Да би се избегао сваки неспоразум, чини се поштована публика пажљивом, да творница **Ph. Suchard** тако звану **БРУХ-ЧОКОЛАДУ** нити прави, нити у промет пушта.

Чоколаде **Ph. Suchard** разашиљу се са гаранцијом за своју чистоту и као што је познато, само у омотачу од станиола са марком творнице и потписом. 579 11—

Рихтеров Анкер-Паин-Експелер
Liniment Capsici compos.

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 28 година као поуздан лек употребљује, и то ублажава болове од реуме, костобоље, расхлађења и томе сличних патња и болести, да га и сами лекари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Паин-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, но прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 40 новч., 70 новч. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити. Главно стовариште код **Josef v. Török Apotheker in Budapest.**

Код куповања треба пазити, те да се од преваре и штете сачува, треба сваку флашицу, која нема на себи ове ознаке (лемгера) и име Рихтер да ју врати натраг.

F. Ad. Richter & Cie k. u. k. Hoflieferant, Rudolstadt.
499 26—39

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА
ВИГЕНФЕЛД И ШРАЈБЕР
У НОВОМ САДУ.

Част нам је поштованој публици вароши Новог Сада и околине учтиво до повољног знања доставити, да смо са свима новостима одела за господу, госпође и децу снабдевени, које су нам у великом избору приспеле. Слободни смо умолити наше врлоштоване муштерије, да нас изволе посетити и осведочити се у нашем стовариште.

Са високопоштовањем
ВИГЕНФЕЛД и ШРАЈБЕР
66 5—10 Нови Сад главна улица бр. 13.

НА ПОВОЉНО ЗНАЊЕ!

Код купа ишти нарочито под бројем 50.703 законом штићени „Волта-крст“. Наведени је број у самом крсту удубен, такођер и на сваком обвоју видљив, јер само је онда крст прави „Волта-крст“

Да се подмладиш
и да продужиш
свој живот

постићи ћеш, кад узносиш, чувени, прави, преудешени електро-магнетски волта-крст, који је под бројем 50.703 законом заштићем, а тај је број удубен, како у крсту, тако исто ударен је на обвоју. Код оних, који носе волтин крст, крв бујније струји, живчани систем нормално ради а чула се снаже, а то све изазива угодно осећање. Телесна и душевна се снага диже, здравље и расположај је све повољнији, те то све придонаша, да врло многи људи, који би били кратка века, свој живот продуже.

За слаба човека је прека потреба да непрестанце носи „Волта-крст“. Он јача живце, обнавља крв, и широм цела света је познат као несравњиво средство против ових болести: костобоље, реуматизма, неуралгије, слабих живаца, неспавања, хладних руку и ногу, хипохондрије, бледоће, женских слабости, астме, млитавости, грчева, кијавице, кожних болести, хемеројиде, слаба желудца, инфлујенце, кашља, зујења у ушима, главобоље, зубобоље и т. д

Прави обновљени — који је под бр. 50.703 законом штићен — Волтин крст, јесте електрична киселина и може се само код мене добити.

Имам тма захвалница и признаница.

Беч 21. јануара 1898.

Више година патио сам од јаке главобоље, а 3 године од кашља, такођер сам био нервоан, поред свих употребљених кућевних средстава и медецина, нисам се могао наведених болести опростити, пре кратког времена купио сам од Вас законом штичени „Волта-крст br. 50.703, и већ после осмодневне ношње опростио сам се главобоље, кашаљ и нервозност здраво су попустиле, из благодарности нећу пропустити, Ваш „Волта-крст“ сваком најтоплије препоручити.

С поштовањем
Феликс Артман
влаковођа ц. к. државне железнице,
XIII Linzinerstrasse 121, 1. спрат 5.

Беч 5. јануара 1898.

Ја сам пре 2 месеца купила, „Волта-крст“ који ме је од рематизма и главобоље сасвим ослободио. Ваш „Волта-крст диван је успех показао, те ћу га свима мени познатима препоручити.

С високо поштовањем
Вероника Хабл
XIV Graumangasse 10.

Марбург на Драви 10. јануара 1898.

Од прилике пре два месеца од Вас повучени „Волта-крст“ припознато се опробао, тако, да сам се за кратко време од дугогодишње костобоље ослободила, ја га сваком најтоплије препоручујем. Молим пошљите ми још један комад бр. 50.703.

С поштовањем
Ана Фухс
Mellingerstrasse број 29.

Сомођ-Пула 21. јануара 1898.

Од вас повучени „Волта-крст“ поред врло кратке употребе, подпуно је излечио једног трогодишњег болесника, из тога разлога умољавам Вас, да ми за остале болеснике у месту доставите још 6 комада.

С поштовањем
Бела Селбер.

Беч 23. јануара 1898.

Прошле године 25. децембра, купила сам „Волта-крст“ за мога 13-годишњег сина, који је 11 година патио од кожне болести. После четирнедељне употребе Вашег „Волта-крста“ бр. 50.703 дете ми се сасвим опростило кожње болести.

Бог Вам дао много среће и благослова. Са захвалом срећна мати

Јозефина Чирних,
II. Kungasse 3, 1 спрат 10.

Цена је комаду 1 фор. 80 новч.

Кад се пошље 2 фор. добије се франко. Са поузећем стаје 20 новч. више. — Прави „Волта-крстови“ се могу добити само код 88 3—3

Ф. РАБИНОВИЋА
Беч, I. Wallfischgasse 4. N. Z.

I.

1.000,000 КРУНА
ЈЕДАН МИЛИОН
и може се добити.

Списак
свију **50.000** добитака **2**-ге угарске разредне лутрије.

Највећи добитак износи по §. 9. плана за играње

1.000,000 КРУНА
ЈЕДАН МИЛИОН

Посебни су добици овако подељени:

Добици		Круне
1	по	600.000
1	„	400.000
1	„	200.000
2	„	100.000
1	„	90.000
1	„	80.000
1	„	70.000
2	„	60.000
1	„	40.000
5	„	30.000
1	„	25.000
7	„	20.000
3	„	15.000
31	„	10.000
67	„	5.000
3	„	3.000
432	„	2.000
763	„	1.000
1238	„	500
90	„	300

47350 по 200, 170, 130, 100, 80, 40 круна.

50.000 доб. и премија од 13.160.000 КРУНА
који се у 6 разреда вуку.

Грдна свота од једног милијуна круна готова новца износи по 9. §. програма за извлачење највећих добитака у

2-гој краљ. угарској привил разредној лутрији,

која ванредно повољне махове за добитак даје онима што имају те срећке, у њој су само

100.000 изворних срећака и **50.000** добитака у новцу

Половина свију срећака мора добити. Сви 50.000 добитака поређани су у овом спису на другој страни и жребање се под надзором владе у шест раздељака једно за другим, затим ће се добивене своте најсрећнијем добивачу у готову исплатити.

Ми продајемо само изворне срећке по ову изворну цену:

Читаве изворне цене за	фор.	6.—
Полу „ „ „	„	3.—
Четвртине „ „ „	„	1.50
Осмине „ „ „	„	0.75

Одмах, пошто се прими свота, разашиљемо поштанском упутницом наручене изворне срећке, које важе за први одељак извлачења. По жељи ће се разашиљати и у наточ (per Nachname).

Уза свако пошиљање срећке придодаће се и изворни програм за извлачење и после сваког извлачења добивају наши купци одмах изворни списак извлачења.

Често се хиљаде ризикују у смелим подузећима, у којима је очекивани добитак врло у питању. Нека се дакле ризика саразмерно мала свота за куповину једне срећке, којом се одједанпут могу велике главнице задобити.

Наша припрема од срећака врло је малена те може врло брзо бити распродана, па зато препоручујемо, да се не оклева са наруџбинама и да се пошљу, ако је иоле могуће, одмах а свакојако до најдоцније од 13. (25.) априла о. г. управице

Писарници главне лутрије: Haupt-Lotterie-Bureau,
Fehér Lajos és Társa
Budapest, Gizela-tér 5. 112 1—2

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.